

# ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Megjelenik minden hónapban.

Tizenkettedik évfolyam. VI. és VII. füzet. Junius és Julius 1873.

*Előfizetési díj egy évre és azok számára kik az „Országos Erdészeti-Egyesületnek“ nem tagjai 8 frt; tagok számára az évi 5 frt alapítványi kamat, vagy érdíj beküldése mellett csak 3 frt.*

*Szerkesztőség s kiadóhivatal Budapesten, a várban, Fortuna-utca 129. sz. a. II. em. Mérsékelt díjért mindennemű hirdetések közöttenek.*

## Melyik ministeriumra bizzuk az államerdők kezelését?

*Divald Adolf-tól.*

(Folytatás).

Nem szabad szem elől téveszteni, hogy az általunk már felhozott okok, melyeknél a magánbirtok magára hagyva, nem lehet hivatva az országot bizonyos minőségű és elegendő mennyiségű faanyaggal biztosan ellátni, nem csak Francia-, de valamennyi országra nézve állanak; hogy minden iparúzó országban, Angolhonban, Belgiumban, Hollandban épen úgy mint Franciaországban, a fafogyasztás igen rohamosan emelkedik, és hogy ezen majdnem erdőtlen országok, fát a világ minden részeiben keresnek; oly módon, hogy természetes következménykép a termelő országok száma ugyanazon időben fog apadni, a melyben a kereslet a legnagyobb leend. Északi Németország oly kevésbé kimélte gazdag erdősegeit, hogy műszerfát már is venni kénytelen. Ausztria a maga erdősegeit mértéknélküli használatnak engedi át, mely azokat nem sokára

elpusztítandja. Oroszország erdőségei rohamos arányban kevesbednek.

Európa legnagyobb része csak a scandinaviai államok termelvényeire számíthat, melyeket már is Amerika némely pontjaira és egész Ausztráliáig szállítanak.

De az éjszak e vidékein a polgárosodás és az ipar előhaladása szintén a belfogyasztás roppant emelkedését fogják előidézni; itt, valamint Oroszországban is a fa pótolja a kőszenet, a követ, sőt bizonyos esetekben a vasat is.

Másrészt az erdők ott igen lassan növekednek; az erdőkezelést tehát hosszabb fordákra kell alapítani s a termékek csekélyebbek. Ha Broilliard urnak, a műszerfák hiányáról a „Revue des deux mondes“-ban közölt jeles értekezés szerzőjének hihetünk, ugyanazon területen Norvégiában „ötször kevesebb fa terem, mint Franciaországban“, miglen abból az ország egy-egy lakosa ott legalább ötször többet fogyaszt? Ugyanazon író megjegyzi, hogy Norvégiában és Svédhonban az erdők állapota fölött már is aggodalmakat táplálnak. Tőle tudjuk, hogy az erdőkezelés központi hatósága Norvégiában fölismerete, „hogy a használat a lehető termés határát már elérte, sőt talán már túl is haladta“, és a mi Svédország erdőségeit, illeti, egy svéd tudósra hivatkozik, a ki az 1867-ki kiállítás alkalmával hivatalos okmányok alapján oda nyilatkozott, hogy a kivitt fa értéke mai nap egyenlő az összes többi tárgyak értékével, melyek tizenöt év óta kivitettek; hogy azonban tekintve az erdők használatának módját, ezen oly tekintélyes kivitel ez erdők jövő létkérdésével nincsen többé összhangban?

Ugyanezen író nem hiszi, hogy sokat számíthatnának Amerikára. Éjszak-Amerika nem fog késni összes erdőterményeit otthon elfogyasztani; az Egyesült-Államok Canadában vesznek napról napra tetemesebb famennyiségeket, és az ország faszükségletének kielégítése már a legrégebb államokat is foglalkoz-

tatja. A mi Délamerikát illeti, csalódás lenne onnét komoly segédforrásokat reményleni. Hatalmas erdőségei, melyek az ország belsejében való fekvésük és a forró égélj miatt a kereskedelemre nézve megközelíthetetlenek, de különben sem tartalmaznak értékes anyagot, rohamosan kevesbednek, főlemésztve égések által, melyek segítségével a kávétermelők tekintélyes területeket tarolnak le, hogy azokat mivelhetőkké tegyék. Az erdőpusztítás rendkívüli mértékben halad, és San-Francisco öblének némely tartományai már teljesen kopárak; a vastermelest ott fa hiányában be kellett állítani.

Az árak is évről évre növekednek. A tölgyfa ára köztudomásulag 30 év alatt kétszeres lett, és ha e tényleges fokozódás meg nem állapodik, számítani lehet reá, hogy az valamivel több mint 50 év mulva négyszeres leend.

A műszerfa általános kevesbedése Francziaországban és azon tul, jelezve Thiers ur által az 1870-ik évi januárhavi nemzetgyűlésben megállapított tény, és fel kell ismerni egy általunk már idézett iróval, „hogy a műszerfa termelése nem sokára megszűnend egyes államok helyi vagy különleges kérése lenni, s hogy napról napra érezhetőbb a szükség, hogy az európai kérdéssé legyen.

Ez európai kérdés pedig életkérdés kereskedelmünkre, iparunkra, tenyészetünkre nézve, melyeket nem tehetünk ki a külföld általi kielégítés esélyeinek, s a mely háboru idejében el is maradhatna. Ez ügy az egész társadalomra nézve létkérdést képez. Lapparent ur a hajóépítés és fakezelés igazgatója a tengerészeti ministeriumban azt már 1862-ben „elsőrendű társadalmi kérdésnek“ nyilvánította.

A kőszén használata és a vasnak alkalmazása az építészetben ugy látszott, néhány év előtt, megnyugtatásunkra van hivatva, és sok időn át ezt hozták fel ellenindokul az erdők apadása fölötti aggodalmakra. A tények ez utóbbiakat igazolták.

Habár a vas az építészetben és az ipar igen számos tárgyaiban a fát nagy részben pótolja, a fafogyasztás még sem szűnt meg emelkedni, és az utolsó években a műszerfa bevitelünk minálunk rendkívüli arányban fokozódott.

Im bevitelünk és kivitelünk állása 15 évi korszakban :

	Bevitel	Kivitel
1855	70,900.000	9,800.000
1869	187,600.000	38,800.000

Ez összehasonlításból kitűnik, hogy bevitelünk többlete, mely 1855-ben 61 milliót tett, 1869-beu 148 milliót haladott meg; és ha számba vesszük a tűzifát és faszenet, melyekből 1869-ben 3 millióért hoztunk be és valamivel kevesebbet mint egy millióért vittünk ki, a bevitelnek kivitelünk fölötti többlete 1869-ben 150 milliónyi összeget ért el.

A bevitel ez összegében a tölgyfa 1869-ben 34 millióval szerepel kerekszámban. Kivitelünk e részt nincsen. Fontos pedig nem téveszteniünk szem elől, hogy a tölgyfatermelés, mint bizonyos célokra föltétlenül szükséges fáé, az erdőgazdagság legbiztosabb criteriuma.

Ha e számok nem lennének elégségesek, azok okoskodását megczáfolni, a kik a fának bizonyos célokra köszénnel és vassal való pótlásából meritik indokaikat, a köszénválság, mely Angolhonban beállott, s a melyet Franciaországban is éreztünk, nem figyelmeztet-e eléggé, hogy a fakérdés megoldását ez oldalról várni módfelett oktalan lenne? Esetleges és muló körülmények voltak kétségkívül, melyek e válság ügyét összebonyolították, s annak rendkívüli fontosságot kölcsönöztek; nem kevésbé igaz azonban, hogy az országok izgatottsága és nyugtalansága igen tekintélyes férfiak véleményéből keletkezett, mely szerint az angol köszénforrások kimerülése nem tartozik a lehetetlenségek közzé.

És igen komoly tény az árnak több mint 50<sup>0</sup>/<sub>0</sub>-kal való

emelkedése és a termelésben beállott apadás, melynek nagyságára nézve a hivatalos számot nem ismerjük, de a mely elég nagy volt, arra indítani az angol kohókat, hogy köszönet francia piaczon keressenek, s hogy vasat ismét faszénnel készítsenek. Lehetetlen ezt igen nagyon számba nem venni, ha a fatermelés kérdését oly ország szempontjából tanulmányozzuk, mely mint Franciaország, egy harmaddal több köszönet fogyaszt, mint termel és mely a külföldnek évenként 150 millióval adózik fáért és 100 millióval köszénért.

De megengedvén a köszénaváság mulékony jellegét, és föltevén, hogy a már mutatkozó javulás minden valószínűség ellenére odáig fog menni, hogy ismét annyi köszén és vas legyen termelhető, mint azelőtt, mégis világos, hogy azok használatánál fogva a fa fogyasztása apadni nem fog. Növekedik az és növekedni fog oly okoknál fogva, melyek sokkal gyorsabb arányokban fokozódnak, mint a mily arányokban a fának vas általi pótlása következhetnék be.

E pótlás csak az ipar- és a használat bizonyos nemeire alkalmazható, lévén a fának tulajdonságai, melyeknél fogva az egyéb esetekben nélkülözhetetlen és semminemű más anyag által nem pótolható.

Bajosan lehet csak megközelítőleg is elképzelni, a fa roppant mennyiségét, melyet Franciaország évenként elfogyaszt.

Tassy főerdőfelügyelő azt 1851-ben következőleg mutatta ki:

köbméter gömbölytű állapotban.

Hadi- és kereskedelmi tengerészet . . . . .	160.000
Tüzérség és műszaki csapatok . . . . .	45.000
Vasutak . . . . .	360.000
Építészeti ipar . . . . .	1,600.000
Dongafa . . . . .	1,600.000
Szőlőkaró . . . . .	2,000.000

Összesen . . . 5,765.000

Lapparent ur e statistikai adatokat idézvén, megjegyzi, hogy azok nem tartalmazzák a külföldről behozott fenyőfát. Ezek ugymond, minimumot mutatnak ki; először, mert a vasutak fogyasztását igen csekély számmal tüntetik ki, és ezután, mert nem veszik számba a bányákban fölhasznált épületi fát; a folyókon járó hajók építésének és föntartásának szükségletét; a komlómivelés, a kocsi és szekér, valamint a butorgyarak fogyasztását, és ő nem habozik Burat urnak, a kereskedelmi statistika tanárának kimutatásait elfogadni, a ki az építő és műszerfa évi fogyasztását 10 millió köbméterre teszi, mihez még 30 millió stère tűzifát és 15 millió stère faszenet kell számítani.

De Lapparent ur 1862-ben írt, és mennyivel emelkedett azóta a fogyasztás!

Az ipar azon ágai közül, melyeknek ez emelkedés tulajdonítható, csak kettőt említünk.

Boriparunk fejlődése évenként fokozódó dongamennyiséget vesz igénybe, melyből mindennemű hordók készülnek, melyek segítségével külföldre viszi és saját területének minden pontjaira felosztja borait és szeszeit; és e célra majdnem egyedül a tölgy alkalmaztatik. Nemcsak, hogy a bort biztosan csak tölgyfában lehet szállítani, de a dongáknak nevezett deszkák csak is nagy méretű fákból készülhetnek. A donga, melyet mi állítunk elő, távolról sem elégítheti ki szükségleteinket. 1857. előtt átlagosan 20,000.000 dongát hoztunk be a külföldről, 14 millió frank értékkel; 1869-ben a be- és a kivitel különbözete több mint 50 millió dongát tett, 36 millió frank értékkel.

A Tassy és Lapparent által a vasutak faszükségletéről közölt kimutatás megfelelő lehetett 1862-ben. Most az az igazságon már igen is alul áll. Csak a talpfák föntartása is, melyeken a sinek fekszenek, roppant famennyiséget vesz igénybe. A talpfák átlagban véve 10 évig tarthatnak, ma már egyedül

kicszerelésük összes vasutainkon közel 300.000 köbmétert vesz igénybe, mely tömeg ha majd Franciaország vasuti hálózata egészen kész leend 1 millió köbméterre, és még többre fog emelkedni, ha majd, a mint feltehető, a helyi érdekű vidéki vasutak építése korszakunk kereskedelmi- és ipar fejlődésének arányában fog előhaladni.

És e számokban nem foglaltatnak sem azon talpfák, melyekre új vasutak építéséhez szükség leend, sem azon fa, mely alagutak, hidak s egyéb vasuti tárgyak, sem pedig az, mely vasuti kocsik építésére alkalmaztatik.

Broilliard Károly ur a „Revue de deux mondes“-ban kizárólag a tölgyfafogyasztást így mutatja ki :

Dongafa . . . . .	500.000 köbméter,
Tengerészet . . . . .	200.000 „
Vasuti szekerezet . . . . .	50.000 „

És hozzáadván ehhez a bányák kiaknázására szükséges fát (egyedül az éjszaki département bányái felhasználnak évenként 5000 köbméter legjobb minőségű tölgyfát), a tűzéréség és műszaki csapatok, valamint az ipar bizonyos ágai és a földmívelés szükségletét, kitűnik, hogy legalább 1 millió köbméter tölgyfára van szükségünk gömbölyű állapotban, a mi 500.000 köbméter kész árunak felel meg.

Ennyi szükséglettel szemben nem kell-e aggódnunk országunk erdőgazdaságának apadása fölött? Vakon bizzuk-e magunkat annak kielégítését illetőleg, idegen országokra, a hol az szintén kimerülő félben van ugyanoly okok befolyása miatt mint minálunk?

Angolországra hivatkoznak, melynek igen kevés és csak néhány ezer hektárnyi állami erdeje van. Angolország, az igaz, a világ azon országainak egyike, melyekben legkevesebb erdő van; de az is tudva van, még pedig igen régen, hogy az azon országok egyike, a hol igen sok nagyon szép fa van ligetekben,

kertekben, utakon, s a hol azok az anglo-szász faj erkölcsseinél és izlésénél, valamint a tulajdon szentségénél fogva fön is tartatnak; miglen minálunk a száz éves fa már igen nagy ritkaságnak nevezhető. Angolország elszórt ültetések utján erdősül.

Felejtik különben, hogy Angolhon tengerészetének hatalmára számít, mely az idegen áruknak az utat minden időben és minden körülmények között nyitva tartani képes, és hogy azt a mije hiányzik az anyaországban, bőven föltalálhatja nagyszerü telepítményeiben. Canadának roppant erdőségei vannak, és India a fafogyasztásnak szintén igen nagy forrásokat nyújthat.

Angolország igen távol áll tőle, hogy magát e kérdés iránt ne érdekelje, a mint azt fölteszik, és hogy kizárólag a magániparra és a kínálat és kereslet közgazdasági törvényeire számítson. Angolország Indiában minden birtokos nélküli erdőt az állam részére foglalt le, s azok kezelését külön hatóságra bizta, mely ez erdők föntartásával és kihasználásával foglalkozik. Elhatározta Francia- és Németországba küldeni fiatal embereket, hogy ott a szakiskolákat végezvén és az erdészeti szolgálat gyakorlatával minden irányban megismerkedvén, a megszerzett ismereteket Indiában alkalmazzák. Birmania főerdőfelügyelője, Brandis doctor, a maga részéről is beutazta Európa erdösebb országainak főbbjeit, és a helyszinén tanulmányozta a törvényeket, a kihasználás és eladás módjait; és ugyanazon időben, a midőn Indiában behozott minden javítást, melyre az erdőszolgálat képes, erdőtörvényt is készített, mely 1865-ben lett kihirdetve. E hatóság évi jelentéseket közöl, melyek e szolgálat fontosságáról, és az érdekről tanuskodik, melylyel iránta a kormány viseltetik, valamint az aggodalomról is, melyet az erdőkérdés fölébreszt. „Az erdők pusztulásának szomorú következményei, ugymond Cleghorn doctor Madras erdőfelügyelője,

már is feltűnedeznek és parancsolólag követelik, hogy intézkedjenek, miszerint mindnyája érdekében e közvagyon tiszteletben tartassék.“ Angolország példája tehát roszzsul lett választva.

Ne habozzunk megvallani, hogy egy elsőrendű szükségleteink fődözésére, katonai, kereskedelmi és ipar szempontokból nélkülözhetlen anyag termelése; oly anyagé, melyet nem nélkülözhet tengerészetünk, mely nem nélkülözhető azon áru szállíthatása tekintetéből, mely kivitelünk egyik elsőrangú tárgyát képezi, mely nélkülözhetetlen leggazdagabb kőszénbányáink kiaknázására a közjólétet a legnagyobb mértékben érdekli.

Ha azon három nagy érdek, melyet főlemliténk, fejlődésében hátráltatnék, nem volna-e országunk minden tevékenysége megtámadva, a nemzeti munka veszélyeztetve? És e kérdést fölvetve, igen tisztelt képviselőtársunk Ducning ur összehasonlításának igazságát az utak és a fák között megértjük: „Az utak — ugymond — igen sokba kerültek, önmagukban mitssem hoznak létre, de mindent közvetítenek. Ugyanez áll a fákról is.“

Ez szigoruan igaz. A fák mindent közvetítenek, és ime azért van az, hogy az erdők nagy országokban közhasznu és általános érdekű szolgálatot teljesítenek, a miért is azok felügyeletét az államra bízzák, mint a mely egyedül képes azokat főtartani; és e szolgálatot a síkság erdőségei ép oly jól teljesítik, mint a hegységeké, azok főtartására sem lehet tehát csekélyebb gondot fordítani.

És egy jeles nemzetgazda, Leplay ur azt mondá, hogy az államnak nemcsak hegységi, de sík erdőkkel is kell birnia, melyekben egyedül lehet nagyhasznu szálfákat növelni.

Hol van másrészt azon nagy érdek, mely a műszerfatermelés hasznosságát ellensúlyozni képes?

A földművelés érdeke, s a közgazdaság emelkedése, mely a talaj értékesítéséből és abból származnék, ha mindazt kihoznók belőle, a minek termelésére az egyáltalában képes.

De jegyezzük meg, hogy az eladások folytán, melyek egy félszázad óta folytonosan eszközöltettek, a sík erdők területe igen nagyon megapadt, és hogy azon esetre, ha a hátralevő 900.000 hektárnyi államerdőkből leszámítjuk azokat, melyek irtása helyi fekvésüknél fogva ugysis tiltva van : az öreg erdők azon gyűrűjén kívül, mely Párist környezi, és melyet érinteni a közvélemény felháborítása nélkül nem lehetne, csak csekély jelentőségű terület marad hátra, melynek más módon való művelése ennél fogva nem lehetne a közvagyonosodásra nézve teteemes befolyással.

És másrészt a talaj-e az, a mi földművelésünknek hiányzik? De Franciaországnak majdnem 7 millió hektárnyi műveletlen területe van, melynek hasznosítása kétségkívül előnyösebb és sürgősebb lenne, mint azon néhány ezer hektárnyi sík erdő irtása. A mi hiányzik, az a tőke és a munkaerő.

A czél, melyet magunk elejébe most kitűztünk, egyedül az, az erdők föntartásának társadalmi fontosságát bizonyítani. De ha az erdők eladásának kérdését, mely oly élénk eszmecserékre ad alkalmat, annak különböző szempontjaiból kellene tárgyalnunk, kimutatnók, mily kevés értékű azon indok, melyet az erdők csekély jövedelmeiből meritenek, és kitüntetőnk, hogy majdnem valamennyi erdőeladás az államra nézve terhes volt, hogy azok hasznát csak az üzérek vették, a kik siettek azokat ismét eladni.

Nem tagadjuk különben, hogy állami erdeink gondos vizsgálata folytán kitünhetik, hogy azok egyikét vagy másikat itt vagy ott czélszerűn lehet eladni és más művelési ágaknak átengedni. E megállapítás az értelmes administratio kötelessége. Mi itt csak általánosságban beszélünk, és a mit visszautasítunk, az azon állítás, hogy a sík erdők nem érintik a közérdeket, és haszontalanul foglalják el az igen termékeny talajt.

És ez utóbbi szempontra nézve az emberek még igen nagy öncsalódásban is el vannak foglalva. Látván ugyanis, hogy valamely síkság közepén vannak fák, melyek egészséges és életvidor törzsei büszkén emelkednek az ég felé, nagy magassáig fejlődnek, különben is tekintélyes méretekkel, fölteszik, hogy azok nagy termékenységgel megáldott talajon nőttek, melynek minőségét a képzelődés üvegén át tekintik, a hatalmas növényfejlődés által tévutra vezetve. E nézetek az igazságtól gyakran igen távol állanak.

Igen szép erdő gyakran igen középszerű, sőt rosz talajt foglalhat el, föltéve, hogy az mély legyen, és maga a tölgy, hogy oly méreteket elérjen, melyeknél fogva az a legértékesebb fát szolgáltatja, nem igényel jó minőségű talajt, de csak olyat, melyben az szabadon és igen nagy mélységre terjesztheti ki gyökereit, koronája fejlődéséhez mért arányban.

Igen csekély kivétel mellett az állam által még birtokolt szálerdők csakugyan nem állanak termékeny talajon, s a mi azokat eddig megmentette, az, hogy talajuk ellenkezőleg háladatlan és mezei művelésre kevésbé alkalmas.

A legfontosabb erdők között Orleans erdőségeire hivatkozhatunk. E nagy erdőség, mely 32.000 hektárra terjed, homok és agyagtalajon áll, a milyen a solognei, háladatlan mezei művelés mellett, de teljesen alkalmas a tölgy növesztésére. Ugyanazt mondhatjuk a chauxi közel 20.000 hektárnyi erdőről, melynek talaja a tölgyre nézve igen előnyös, gabonaneműeket ellenben nem szolgáltatna; és ilyen a kavicsos és meszes talaj is, melyen Fontainebleau, Rambouillet, Compiègne és Clairvaux erdőségei terjednek el.

Ez erdők kiirtásával, némely esetlegesen jobb részeket kivéve, oly csalódásoknak lehetnénk kitéve, a minők már számos erdőirtással voltak összekötve, és teremthetnénk például a

Loire jobb partján új Sologne-t, míg a balparton a területet kinnal és nagy költséggel újra erdősítik be.

1814-től 1872-ig 358.000 hektárnyi államerdő lett eladva, valószínűleg azok közül, melyek művelhetési viszonyai legelőnyösebbek voltak, és mégis a komoly mezőgazdák, melyek e birtokban az üzéseket követték, igen gyakori esetekben kegyetlenül csalódtak.

Mi nem fogadjuk el azon nagyon is feketén látó állítást, mely szerint az eladott erdők talajának 7 nyolczada ma parlagon heverne; de el kell ismerni, hogy igen sokszor későn vették észre, hogy a talaj föltételezett termékenysége tisztán csak az erdőtrágyának köszönhető. E termékenyítő hatalom a napnak kiteve, néhány év alatt kimerült, a művelés terhessé, a termés csekélylyé vált. Számos birtokosnak újra kellett erdősíteni; még többen legelőnek használták a területet; és ott, hol gazdag erdők állottak, a szem kopár puszták fölött szomorkodik.

Végül közérdekben fekszik, hogy némely erdők, legyenek azok a síkságon vagy a hegyekben, az országnak visszaadásának; azok néha a terület védelmére szolgálhatnak; szerencsétlenségeink után, és a midőn Németország felé határaink egészen födetlenek, e szempontot nem szabad megvetnünk, és nem lehet a rombolásnak átengednünk azon néhány védpontot, melyet a természet számunkra föntartott; főleg a mai nap leginkább kitett kerületekben.

Kétségtől fölösleges e tárgynál tovább időznünk. De engedjék meg, hogy mégis egy annál föltünőbb példára hivatkozassunk, miután az síksági erdőre vonatkozik, melynek fele körülbelül 1600 hektárnyi az értékesítésre igen előnyös viszonyok között azon erdők kimutatásában benfoglaltatott, melyek eladását 1865-ben ajánlották; a Nord kerület Saint-Amand nevű államerdejét értjük. Ezen 1600 hektárt, mely hektáronként nem ér többet 150 franknál, el lehetett volna adni lassu

előhaladás és igen nagy részlegezés útján (talajt és fát együttvéve) tizezer frankjával 16 millióért. Ily előnyös eladást bármily egyéb állami erdőségeinkből létesíteni nem lehetne. De a katonai törzskar ez eladást ellenezte, hangsúlyozván, hogy ez erdő, a védelmi körben foglaltatván, határaink föntartásának biztosítására nélkülözhetetlen.

Ez idő óta a poroszok megtanítottak, hogy az erdők mily előnyöket szolgáltatnak. Valószínű, hogy a Lorraine és a Champagne erdőségeinek nagy része a védelem új körében fekszik, s hogy azok érintésére ép oly kevéssé szabad gondolni, mint a saint-amandi erdőségére. De a legszebb erdőségek épen ott vannak, és nem számítva a Seine parti erdőket, melyeket művészeti érdekek és Páris közelsége véd meg, a többiek hegyes vidékeken, terméketlen fensíkokon vannak elszórva, és oly irtható területekből állanak, melyekért alig néhány milliót lehetne elérni.

Az erdőbirtok tehát nem esik, és pedig hatalmas indokoknál fogva a nemzetgazdaság bizonyos magukban véve helyes, de reá nem alkalmazható törvényei alá. Az erdőket, a mint ezt egy író mondja, semminemű más birtokhoz hasonlítani nem lehet. „Azok sokkal többet érnek a hasznosságnál fogva, melyet képviselnek, mint a jövedelemnél fogva, melyet szolgáltatnak“. És nem lehet csodálni, ha a tisztelt Ducning, értekezvén az erdők eladása fölött, 1865-ben azon elv föllállítását bátorkodott ajánlani, hogy „ha az állam nem birna erdőkkel, szükséges lenne azt kölcsönre fölhatalmazni, hogy olyakat vegyen vagy teremtsen.“

Tartsuk fön tehát azokat, a melyek még birtokunkban vannak, s helyezzük azok administratióját oly viszonyok közé, melynél fogva az képes legyen küldetésének ennek egész terjedelmében ugy tenni eleget, a mint ezt az ország érdeke megkívánja.